

Jakub Škorjpa č. 25.

Louka „Meshovka“ 5 jiter 1503 s.

Jakub Šoroboda č. 21.

Louka Velká 9 jiter 26 s.

Vrchnost:

Panský les Vítkuv aoaný 5643 sáhů

Panský les Vítkovsko 15.840 sáhů

Josef Hejsek č. 3.

Louka vyduvická máti lesy 1300 sáhů

Vrchnost

Louka panská nazvaná

Ševcova podle vsi u dvora 1 jitero 610 s.

Sumar¹⁰ pozemků dle toho soupisu

Držitelé	Pozemky	Pole		Louky		Lesy	
	Měřice	Jiter	sáhů	Jiter	sáhů	Jiter	sáhů
Otec, ctkem	1079	380	626	170	231	428	1470 ² / ₆
Panství	-	61	1156	17	255	146	1527 ² / ₆
Panské pod číně	-	2	541	-	1342	-	-
Poddanské grun ¹⁰	1079	316	529	151	1134	281	1849

Nevolnictví.

Katastr Josefinský přinesl určitou úlevu od vysokého daňového břemene, ale přinesl poddanému i určité úlevy od konání vysoké roboty a jiných ob-
stojných povinností. Aby bylo jasno, jaké by-
lo povinnosti byly a jak vznikly, ujasním
v následujících řádkách:

Když nastalo osidlování našeho kraje v době náhrůp s. j. osídlení lidem pocházejícím z byvalých vazálek na majiteli osídleného místa věčně závislých. Nově vzniklé osady v pohraničním lese Borku do majetku kláštera zelivského, který byl založen za Vladislava I. po r. 1144 a osazen mnichy Benediktiny na Lázarci, později mnichy Premunstráty. Tak obdrželi řeholníci osady, dvory, polnosti, háje, lesy, vody a rybolov. Tak obdržel klášter zelivský velký újezd sv. Ujezd knížecího Svatoj, kde vedle starajících osadách byly zakládány osady nové. Měli tu výhodu, že osadníci nepodléhali později takým břemenům jako u věčnosti světské. Vinkovský lid s. j. nebyl jistě nebyl otrokem, neboť se mohl proti panským přikmám i zákonně hájit na sněmu zemském. Změna nastala teprve tehdy a to k horšímu, když král Václav I. (1230 - 1250) zavedl právo německé a avané, Magdeburské. Město dostávala od krále privilegie, které zaplatila králi anacným výkupním. Vesnice byly tím velmi proskozeny. Tak obilí měli osadníci prodávat jedině ve městě, řemeslník mimo kováře a ma. vesnici usadil neměl, sub se nesměla jinde kupovat.

jako ve městě a jiné výhody. Tak lidé
města bohatli, spojili se s panským
prosti lidé vesnickými. A tak vzniká
nový stav, městský.

Mnoho státek vyšší a nižší byli tu
dědičníci, majitelé svobodných pozem-
ků. Mani a nápravníci byli ti, kteří
obdrželi od krále nebo od pána pozem-
ky a byli jen rozkazům královských purk-
rabi poslušni. Měšťané ve městech
plátili daň pokoje (mír) králi.

Šedláci usedli na práve zakupním či
purkrechtním byli většinou Němci ve
Lhotách. Šedláci usedli dle práva sta-
ročeského či kmelčího tedy kmetů. Oni
byli dědičně nájemci polí, podléhající
úřadům kupním. Právním purkrechtním
stali se pak pravými držiteli polí,
mající své rychtáře (nebo foity) a odká-
záni soudem k nejbližšímu královskému
městu. Tito však musili odváděti
ustarovený úrok zupany o sv. Havlu
a o sv. Jiří. Jinak byli svobodni s. j.
mohli se stěhovati od pána k pánu,
a to až do času krále Ladislava 1453.
Dříve si mohl volák statek nebo pozem-
ky prodati komu chtěl, ale se stat obro-
tem svého pána. Tak byly zapisány
statky do zvláštních knih purkrecht-
ních či gruntovních na kancelářích
vedených. Později, když pak pán

na příkladu knížů vymohli si na krá-
li svoje právo soudní, zvané právo
patrimonální (panské, vrchnostenské
nastalo lidu velká přisídění neboť
nebylo tu odvolání, a tak připra-
vovaní anenichla skutečná poroba lidu
rolnického, která se králi Vladislavu
vyvrcholila. Ještě se mladického krále.

Laštolava na mimu zmrskán r. 1453 o list-
padu konaném, kdy přijat byl nákon
o bezpečnosti osoby jméno a práv obyvate-
lů, vlastně panů, se nazývalo: "Žádný
řádný (pan) nesmí čeledi odlukovati,
aniž ji proto vůli druhého přechovávat,
ani úrovních (tedy sedláků) ani služeb-
ných, lečby se řádně vyhostili, aneb panů
svých slušně odbyli (t. j. vykoupili se)."

Tim tedy stavové obmezili jich svobodu lidu
dělovati se k jedinému panství na druhé,
nebo ze vsi do měst a majitelů svůj pře-
nášet vyhrázejí si povolení vrchno-
stenské. Od té doby vydávány pak
listy zvané "vejhostní" či propustní,
ovšem se veliké výkupní 30 až 50 kop
grošů, propustiti-li jež pan ušibec.

Byl-li propuštěn, každá pan od toho pá-
na, který propuštěního přijal, náhradn,
tedy jiného náhradníka. Páni usilova-
li o to, aby mohli i řádně vykoupení dr-
žitela pudy tedy kmelky souditi, usilovali
u císařů králů o takové povolení. Za

jirika Poděbradského neodvážilo se pan-
 stvo proti selskému lidu něčeho podnik-
 nousti, neboť král měl oporu obecného
 lidu proti republikařskému katolickému panství
 Avšak za krále Vladislava Jagailovce,
 kterému přezdívali král "Dobře" usidle-
 něho v Uhrách než v Praze, připravila
 strana panská lidu velkou pohromu.
 Pro své rozsáhlé pozemky neměli dosta-
 tek pracovníků na obdělávání půdy,
 proto se dle německého vzoru k nespokoy-
 němu činů. Kalo se to na zemském, měmo
 14. března 1487, kdy byl přijat zákon
 o práve, robotě "lidu vesnického, k-
 a o jeho osobní odvislosti od pána,
 kterého zákon slaboch. král potvrdil.
 Od té doby se stal obyvatel vesnice
 pravým otrokem své vrchnosti, zaplácán
 je dělem a dříví, aniž měl právo se něja-
 kým způsobem se vymanít nebo se vy-
 koupit. Od té doby pán byl jen co-
 louská robotný, poddaný, statek už
 mu nepdělil, stal se statkem poddan-
 ským a pán mohl nakládati se stat-
 kem, jak se mu zlíbilo. Nyní byl provi-
 nen každý rolník na panských polích
 jistý počet pozemků obdělávat, hnojit,
 orati, osít a sklídit, na lukách seno
 sít a skyset, při rybolovu pomáhat,
 na hony lovců dodávat a pod. pak se
 svých, nyní ovšem již jen propůjčování

poli úrok pánu odváděl, ovšem pak i berní zemskou, když vypsána byla, platit (ale páni ji neplatili) a k tomu ještě desátek a zeleň krávy (farářům zapravovali. A čím bývala t. zv. zeleň krávy? Za dávnych dob dávali páni farářům pozemky buď ke kostelu nebo k farě, nebo těm zapravovali daleko jistě kopy gr. na svých statcích pro faráře, aby konal mši v jisté dni za jich dušo, nebo dušo zemřelých předků. Podobně činilo i rolnictvo, jenže nemohli rozdávat pozemky, ale místo odhazovalo farářů na počátku živé krávy. Když ale krav se množilo, že by jo byl farář ani nenžívil, zůstávaly krávy vaxnout na domě. Říkali tomu „zeleň krávy“ tolik, co stála, pevná jako zeleň. A tak činily za jejich předků každého roku mši. Platila se farářů za mši 30 kr. rýn. čili půl slatého. Na modlení odváděl usedlý 6 kr. chalupník 3 kr. ročně z každé zeleň krávy a že tento plat se vybíral v Letnicích (máky, svatodušní) říkali tomu „Letník.“ V naší obci činil Letník 3 krejcarů z každé krávy. Kolik činily platy - úroky, sv. jirský a sv. karel-shý dočtemo ^{se} psalý z výpisu grunt. knihy. Vrchmost vybírala úrok částečně v penězích, ale i v obilí, a slámě v otýpkách.

jemně prosátý popel a z jara šel
houby - smetl - jako jarní pochoutka
pro milostivou vrchnost. Do panského
"hoelba" se odvádělo pšádlo, nebo
vyčesaný len či kaudel. Každý, uvid-
ěl, kdo měl koně nebo voly, konal ro-
botu s potahem, ostatní roboři pěší
a bezzemci pracovali v lese při sítá-
ní dřeva proti neplatné odměně.

Klí doby nastaly ve třicetileté válce,
kdy lidem byly zničeny majetky, doby-
tek odebrán, chalupy spáleny. Před neho-
lostnými šoldáky se zachránili lidé
ponese útlékem do lesů, kde byli živí všel-
jak. Mnozí přechali z grunty do ciziny.
Po třicetileté válce přišla do Vídně. Země-
kora nová šlechta, císař, nemilosrdná
k abdicinému beprávnému lidu.
Loddaný se nesměl stěhovat, nesměl
poslat syna na studiu, nesměl se oženit,
nesměl se vyučit řemeslu, nesměl prodat
svůj grunt. O vše byl nucen uctivě požádat
li vrchnost. Cizí šlechta tohoto práva
využívala ještě k větší porobě poddaného.
Nebylo tudíž divu, že lidé grunty opouš-
těli a přechali. Vrchnost dasadila na
opuštěný grunt nějakého jiného hospo-
dáře. Nebo opuštěné pozemky počala sama
obdělávat, jak se to stalo u nás, kde vrch-
nost z opuštěného Vítkovského gruntu
a Markatoušera utvořila panský dvůr.

Koho vechrost dosadila na opuštění
hospodářství, bylo mu pouze propůjčeno
za určitý peníz u nás to činilo podle hod-
noty a jakosti od 50 kop grošů až do 350 -
400 kop grošů, který byl obvykle v w. Havla
a v sr. Jiří spláceli tak dlouho, dokud u
dlah neoplátli. Vyplátli - li si usidlost,
mohl ji postoupit synovi, obvykle nej-
mladšímu nebo dceři, ku které se při-
šel nový hospodář. Starší synové
se přizpůsobili do jiného guntu, nejčastěji
ke některé vdově, nebo byli odvoláni na
vojnu. Konečně se s milostivým poode-
ním směl učiti nějakému řemeslu
ve městě, potom na čas na skvělou
do světa a pak opět se vracel na pan-
ství na ves nebo do města se usadit.
Lourozencům byl nucen mladý hospodář,
nestalo-li se tak již za života otcova,
vybavit buď v hotovosti nebo v dobytku,
buď hned, nebo po čase vydati, což se
kapisovalo do guntovnických (pukrechtních)
knih, nebo staršímu bratru několik
strychů. polů do smrti k užívání propůj-
čili. Mnohý hospodář byl nucen vyplácet
„predensi“ až do třetího nebo čtvrtého ko-
lena všem příbuzným.

Nigdříve osím pamatovalo na poplatky
vechrosti, pak do záduší, a pak aby-
tek odhadu statku se rozvrhl na dě-
dice, přičemž osím hospodář zůstal mlej

díl, který na něj připadl. Umřel-li hospodář bez dědiců, připadl statek podle starého obyčeju vrchnosti, která jej opět prodala. Starému hospodáři dostalo se výměnku na plodinách vyměňovaných polí, dříví i dobytka. Někdy si starý hospodář postaral výměnkářský domek všem s povolením vrchnosti, kterýž opět po jeho smrti připadl ke statku.

Na poručení všech těchto nařízení nekonání rotoly, neplacení danek následovaly tresty. Mimo trestání bytkovcem nebo lískovkou, bylo kalářováním a svíráním do svěracích klád nebo vázání do koselec. Někdy trval takový trest několik hodin, ale též několik dní. Jiný trest byl posazení na pověstného osla, stoličky abito se dovnitř přibíjí na způsob škechů nahore karostréných. Na stoličce byl trestanec povražen rožkočmo s dole svázanými nohama, aby se hnout nemohl, což působilo hroznou bolest. Pechtic mohl dále svého poddaného i ublížit. Umřel-li hospodář a zanechal-li vdovu, byl přinucen některý selský synek nebo i jiný, vzít si vdovu, ať mladou nebo starou, ať chtěl či nechtěl a to jen proto, aby tak spravoval hospodářství vdovy, nebo pro případného nepleštilého dědice gruntu. Byl tedy jen prozatímním hospodářem.

Robota, úroky, čínské byly na tehdejší poměry příliš velké, lidé rentovské opouštěli grundy a lechde přestala pak nastupce tím, ževď odebrala les nebo část pole jako se to stalo Holubovi nebo Dvořákovi ve šviliduch a tak dne 27. ledna 1738 rozhodl císař Karel VI. lidu seltskému ulehčit. Hanover v něm jistý počet dní robdních s potahem i pěších, který překročen býti nesmél, hodina, kdy práce začít má, odpočinek i ukončení práce. Měl-li poddaný, ^{do roku} je mu křivo- deno hlavní panským úředníkem, měl právo se odvolati ke krajskému hej- manství, k zemskému guberniu a do- konce až k císaři. Je pravda, že obvyčejně každá taková stýžost byla nebyčejná.

V naší obci činila robota s přecíním vol- štým potahem průměrně 5 týdnů v roce. s přecíním potahem 4 týdnů v roce.

Byla však daleko vyšší než se psalo.

Tak Hlejský ip. 3 v roce 1748 měl mimo roboty pesi denně od sv. jirů do sv. Karla s jednou osobou, jistě plný týden pselou tu dotu s přecím statných volů nebo s jed- ním konem konati potahni roboty.

Také Marie Terexie hleděla zemědel- cům ulehčiti a břemen. Vyjala dne 13. 8. 1775 patent, kterým se povolovalo poddaným a roboty se vykoupiti. Jak u mohli vykoupiti, když nebylo čím.

Proto rolníci, tak často klamali, tomu
nevěřili a domnívali se, že jim byla
všechna práva odpuštěna, ale paní
že to mají opanovat lidem. I došlo lechde
k pozdvižení i vzpourě proti vrchno-
nosti. Není známo, že by se u nás se-
dláci bouřili, či jako bývali trestáni,
poněvadž se u nich do té doby nezachovaly
žádné spisy. Ve Větr. Jeníkovech byl ředi-
telem panství Franz a ten jako odpůrce
starých listin, dal koncem 19. století
sámský archiv spáliti.

Císař Josef II. nařídil sám r. 1786, aby
pozemky byly vyměřeny a sedláckým buď
prodány nebo pronajaty. Když císař Josef II.
r. 1780 došel na trůn rakouský, nastal
pro rolníkův ulehčení ještě větší.

V roce 1786 vydal nový robovní patent,
kterým sedláckým polovici roby od-
pustil a cenu výkupu první vyměřil.
Byl to takzvaný systém "výkupu".

Při tom bylo zrušeno pověstné robovní
(tělesná poddanost). Od té doby byl
venkovský člověk opět volný, mohl se stěhovat
dobrovolně, jíti na remeslo, na služ-
bu apod. Žda to bylo skutečně dodržová-
no a lidem vše povoleno, co patent přinášel
bylo na bratislavské faře nalezeno spou-
stou povolení směřujících pro poddané až do
roku 1848. Panstvo mělo své soudní právo
v rámci vrchnostenských úřadů, justiciárních

města mě soudní a úřední právo pod
správu purkmistra a městského rychtáře.
To vše bylo patentem z 13. 7. 1786 zrušeno
a ustanoven magistrát ze zkušeniých
soudců, radníků, podoním písařem
či kancelistou s předsedci s. r. v. soud-
ního tribunálu. Při vchrostenských
úradech aměněna kase pravomoc tak,
že bylo přezal zkušeniý právník či
justiciar ustanovený vchrosti samou,
jehož půmým nadřízeným byl sám
vchrosti panství, který se stal nyní jen
předsedícím. Justiciar přezal nyní
zaloby, bressní věci, exekuce, konkursy,
dědictví, tedy sporné záležitosti. Odvolá-
ní mělo jíti ke krajskému úřadu, po pře-
padě ke guberniu. Vchrosti ponechá-
no jen vedení gruntovních knih podle
nového ustanovení v zápisích a co
k tomu příslušelo, dozor nad výro-
bky a nad výročním jměním, vybirání
daní apod.

V obcích koral právo ze ruk vchrosti
rychtář. Byl to kdysi hlavní osoba
na vsi. Rychtář býval obyčejně křemá-
řem v obci. Byl nucen podávati pivo
z panství pivořem v Jenkové a z pan-
ské vinopalny (líhovarů) byl povinen
odbirati koralan a to nejmeně oáždli-
ků denně. Každý xýdlik platil po 6 kř-
cáňích.

Rychtář pak, kdyby i jiné občany
 se naučili číst, psát a počítat, své-
 rovnán byl tento úřad i jiným vác-
 nějším osobám, které si ovšem vřech-
 nost volivala sama. Rychtář v
 přechadě měl povinnost dávat
 pozor na pocestné zejména na cizín-
 do obce přicházející, dozírali na
 domácí pořádek v obci, řešil přu-
 hled o majetku každého souseda,
 rovnati hádky a ruznice, dostaviti
 se k soudu, při placení úroků, při pro-
 jednání pozůstalosti, spisovati inven-
 tarě po zemřelém sousedu, zjistiti
 jeho pozůstaté, jakož i odhadnouti
 s dvěma konsely majetek zemřelého,
 staral se o hospodářství mezi nastoupci
 dědic nebo jiný hospodář. Měl starost
 i dozor nad robotníky. Po dobu své-
 ho úřadování byl od pravidelné roboty
 sprostěn. Jako důkaz své moci nosil
 v ruce a remínku spletené prouty a
 které také někdy poskytl k uklidnění
 vedrozvěteho, praček mládeže
 nechal. Nejnamáhlejší rychtářem v na-
 ší obci byl rychtář Karel Svoboda ip. 26.
 Ten při používal listůvky a lavice ještě
 po roce 1878, kdy rychtářská moc dále
 ne pominula.